

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ГРОШОВОГО ОБІГУ І КРЕДИТУ

**ФІНАНСИ
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ТА
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 075 “МАРКЕТИНГ”**

ЛЬВІВ – 2023

Фінанси. Методичні вказівки до практичних та семінарських занять для першого (бакалаврського) освітнього ступеня для здобувачів спеціальності 075 “Маркетинг”. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – 47 с.

Укладач: **Бодаковський В.Ю.**, к.е.н., доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Рецензенти: **Майовець Є.Й.**, д.е.н., професор, завідувач кафедри маркетингу Львівського національного університету імені Івана Франка

Крупка М.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Львівського національного університету імені Івана Франка

Рекомендовано до друку кафедрою фінансів, грошового обігу і кредиту економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

© Бодаковський В. Ю.

ЗМІСТ

Вступ

1. Програма навчальної дисципліни
2. Навчально-методичне забезпечення для самостійної роботи студентів
  - 2.1. Критерії оцінювання поточної роботи студентів
  - 2.2. Методичні рекомендації для самостійної роботи за темами та перелік рекомендованої літератури
  - 2.3. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

ВСТУП

Мета: формування теоретичних знань і практичних навичок у проведенні досліджень фінансових складових економіки на мікро, мезо- та макрорівнях її організації, виявлення внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків між структурними складовими фінансової системи, визначення головних чинників впливу на її стан та подальший розвиток.

Завдання:

- визначення сутності фінансів і фінансової системи, методологічного та інформаційного забезпечення фінансового управління на підприємстві;
- вивчення особливостей управління грошовими потоками підприємства; засвоєння методологічних основ визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках;
- формування знань про інструменти управління фінансами на підприємстві, фізичними особами та державою;
- ознайомлення з процедурою управління оборотними і необоротними активами підприємства, формування фінансового плану;
- оцінка вартості і структури капіталу підприємства;
- висвітлення методів управління бюджетною системою;
- оволодіння навичками зі складання стратегічних і поточних фінансових планів діяльності підприємства та держави;
- аналіз та застосування основних інструментів управління податковим навантаженням.

У результаті вивчення цього курсу студент повинен

знати: відповідну фахову термінологію, теоретичні основи та методологію оцінки фінансового стану окремих складових економіки (суб'єктів господарювання, галузей, територій тощо) та в цілому; фінансові інститути (механізми, методи, стимули, фінансові інструменти тощо), що необхідні у процесі організації фінансової діяльності як фізичних так і юридичних осіб; особливості функціонування фінансової системи та її структурних складових;

вміти: досліджувати сучасний стан економіки та її структурних складових; оцінювати сучасні економічні явища та процеси; застосовувати знання фінансового законодавства у процесі організації фінансової діяльності на різних рівнях організації економіки; складати та аналізувати фінансову звітність; виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування; застосовувати набуті знання у практичній діяльності.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1 Загальні положення фінансів

Тема 1. Економічна суть та функції фінансів.

Умови виникнення та структура фінансів. Економічна суть фінансів. Функції фінансів. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями; передумови виникнення й функціонування фінансових відносин у суспільстві; основні етапи розвитку фінансової науки.

Місце та роль фінансів у системі розподільних відносин; теоретичні основи фінансових відносин, що виникають на різних рівнях економічної системи; джерела формування та напрями використання фондів фінансових ресурсів на макро- та макрорівнях; об'єктивна необхідність і суспільне призначення фінансів; основні фінансові категорії як інструмент наукового пізнання; фінансові явища.

Поняття грошового потоку. Класифікація грошових потоків суб'єкта господарювання. Структурування грошових потоків: грошовий потік від операційної діяльності, грошовий потік від інвестиційної діяльності, грошовий потік від фінансової діяльності. Прямий і непрямий методи розрахунку чистого грошового потоку від операційної діяльності. Інструменти управління грошовими потоками. Необхідність управління грошовими потоками та принципи його організації.

Тема 2. Фінансова система держави.

Суть фінансової системи та її види; фінансова система України; Фінансове право.

Основи формування фінансової системи, особливості функціонування фінансових систем країн світу; переваги та недоліки фінансових систем; сфери та ланки фінансової системи; взаємозв'язок між сферами та ланками фінансової системи; стан фінансової системи України; структуру фінансового права; види права; взаємозв'язок між правом та фінансовими відносинами.

Сутність та види фінансових ресурсів на макрорівні; джерела формування фінансових ресурсів держави та приватних суб'єктів господарювання; види фінансових ресурсів підприємств; бюджетні асигнування як джерело фінансових ресурсів та їх види.

Напрями використання централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів; фінансові резерви як особлива форма фінансових ресурсів; формування фінансових резервів на рівні держави та приватних суб'єктів господарювання.

Тема 3. Фінансова політика та фінансовий механізм.

Зміст, значення, види та завдання фінансової політики; фінансова політика в Україні на сучасному етапі; фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики; використання фінансів для регулювання економіки; фінанси як інструмент економічного стимулювання.

Сутність фінансової політики як складової економічної і соціальної політики держави; види та складові фінансової політики держави; фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Складові елементи фінансового механізму; фінансове планування та прогнозування. Види фінансових планів підприємств та їх характеристика. Загальнодержавні фінансові плани. Зведене фінансове планування. Основні методи фінансового планування.

Фінансові показники, норми й нормативи; фінансові ліміти і резерви, стимули і санкції, їх використання для активізації економічного зростання і підвищення суспільного добробуту.

Зміст фінансового контролю; види, форми та методи фінансового контролю; суб'єкти фінансового контролю в Україні та їх функції; фінансовий аудит як незалежний фінансовий контроль.

Тема 4. Фінанси суб'єктів господарювання.

Особливості фінансів галузей матеріального виробництва та фінансові ресурси підприємств. Роль фінансів у кругообігу основних та оборотних засобів. Формування, розподіл та використання прибутку. Фінансове планування та нормування на підприємствах.

Сутність і структура активів підприємства. Класифікація активів підприємства.

Управління оборотними активами підприємства; операційний цикл підприємства; управління грошовими активами; фінансування оборотних активів підприємства; показники фінансування оборотних активів підприємства.

Управління необоротними активами; структура і особливості необоротних активів; оцінка ефективності управління активами.

Прибуток як об'єкт управління. Джерела формування прибутку.

Організація та інструментарій управління прибутком. Стратегія управління прибутком. Критерії організації управління прибутком підприємства. Управління формуванням доходів.

Управління витратами підприємства. Поріг рентабельності. Валова маржа. Ефект операційного (виробничого) важеля.

Тема 5. Державні фінанси

Економічний зміст, значення та роль державних фінансів; правові та організаційні засади державних фінансів; зведений фінансовий баланс

держави; доходи та видатки держави; фінансові ресурси та фінансові показники.

Бюджет як економічна і правова категорія; призначення бюджету в загальній системі фінансових відносин; розподільча і контрольна функції бюджету; суть та принципи побудови бюджетної системи держави.

Економічна сутність доходів і видатків бюджету; класифікація бюджетних доходів; основні напрями використання бюджетних коштів; класифікація видатків бюджету; методи збалансування доходів і видатків бюджету.

Бюджетний процес; основні стадії бюджетного процесу в Україні; складання проектів бюджетів, їх розгляд та затвердження; організація виконання бюджетів та контроль за їх виконанням; види міжбюджетних відносин, принципи та методи їх регулювання.

Тема 6. Податки та податкова система

Податкова система України: суть та принципи організації. Організація роботи по сплаті податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Особливості сплати податків і зборів та їх вплив на формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.

Сутність та структура податкової системи держави. Принципи побудови системи оподаткування в Україні. Соціально – економічна сутність податків, їх функції та елементи. Види податків та їх класифікація.

Податкові органи України. Завдання та права фіскальних інститутів України. Права, обов'язки та відповідальність платників податків.

Соціальні збори як невід'ємний елемент системи оподаткування. Платники та ставки збору на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Збір на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття. Збір на загальнообов'язкове державне соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності. Збір на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Напрями видатків державних соціальних фондів.

Тема 7. Страхування та страховий ринок

Економічна природа та функції страхування. Форми та види страхування. Страховий ринок. Організація та розвиток страхування в Україні.

Економічна необхідність і роль страхування у забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Функції страхування. Сутність, суб'єкти та об'єкти страхового ринку. Основні принципи та види страхових відносин. Класифікація страхування за об'єктами.

Суть страхового ринку та його види. Особливості функціонування страхового ринку. Види страхових ринків. Місце страхового ринку в функціонуванні фінансової системи країни. Галузева структура страхового

ринку України. Проблеми і перспективи функціонування вітчизняного страхового ринку.

Тема 8. Міжнародні фінанси

Сутність та функціональне призначення міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові інститути та їх роль в організації міжнародних фінансів. Міжнародний ринковий перерозподіл фінансових ресурсів.

Види та учасники міжнародних фінансових відносин. Основні види та складові міжнародної фінансової політики держави.

Фінансова діяльність міжнародних організацій та міжнародних фінансових інституцій. Міжнародний валютний фонд, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Агентство з гарантування багатосторонніх інвестицій, Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, їх завдання та сфери діяльності.

Концепція вартості грошей у часі: основні положення. Оцінка вартості грошей за простими і складними процентами.

Інструменти оцінки майбутньої вартості грошей. Просте компаундування. Нарощення ануїтетів (відстроченої або авансової ренти).

Визначення теперішньої вартості грошей у фінансових розрахунках. Просте дисконтування. Дисконтування ануїтетів (відстроченої або авансової ренти). Методичний інструментарій оцінки фактора інфляції у фінансових розрахунках.

Суть та види валютних курсів. Механізм формування валютних курсів.

Тема 9. Фінансування СГ за рахунок позичкового капіталу

Позичковий капітал, його ознаки та складові. Кредитоспроможність підприємства. Позичкові цінні папери. Комерційні та альтернативні ЦП.

Ризики у фінансово-господарській діяльності економічних суб'єктів. Умови виникнення ризиків, їх види та характеристика. Критерії прийняття управлінських фінансових рішень в умовах невизначеності.

Модель управління фінансовими ризиками. Чинники у системі параметрів моделі управління фінансовими ризиками. Кількісне вимірювання фінансових ризиків. Нейтралізація фінансових ризиків. Стратегія уникнення ризику. Страхування і хеджування як форми мінімізації ризиків. Диверсифікація як засіб зменшення величини фінансового ризику.

Тема 10. Фінансове управління СГ на основі визначення їх точки беззбитковості

Суть методу визначення точки беззбитковості (далі – ТБ). ТБ в управлінському обліку. Оптимізація структури капіталу СГ. Оцінка ефективності використання власного і позиченого капіталу.

Сутність інвестицій та їхня класифікація. Інвестиційна діяльність підприємства.

Управління реальними інвестиціями. Джерела фінансування реальних інвестицій. Види інвестиційних проектів. Методи оцінювання економічної ефективності інвестиційних проектів.

Управління фінансовими інвестиціями.

Тема 11. Фінансовий ринок

Суть та структура фінансового ринку. Грошовий ринок. Кредитний ринок. Ринок ЦП.

Сутність фінансового ринку, його роль у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів. Суб'єкти фінансового ринку та його структура. Ринок грошей та ринок кредитних ресурсів. Фондовий ринок як невід'ємний елемент фінансового ринку держави. Первинний і вторинний фондовий ринок, їх призначення. Види цінних паперів та основні їх характеристики. Фондова біржа: сутність, функції та організація роботи.

Сутність капіталу. Види капіталу та характеристика. Принципи формування капіталу підприємства та фізичної особи.

Управління власним капіталом. Форми функціонування власного капіталу. Оцінка вартості елементів власного капіталу. Політика управління власним капіталом. Управління емісією акцій.

Управління позиченим капіталом. Форми позикового капіталу на фінансовому ринку. Оцінка вартості позиченого капіталу. Політика управління позиковим капіталом. Управління облігаційними позиками. Управління залученням банківського кредиту.

Визначення вартості капіталу. Структура капіталу та її оптимізація. Ефект фінансового важеля. Рентабельність активів (економічна рентабельність). Рентабельність власних коштів. Внутрішні темпи зростання. Норма розподілу прибутку.

2.1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Види робіт	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
Практичні заняття	Упродовж семестру	Виступ на семінарському (практичному) занятті; відповіді при усному та письмовому опитуванні, виконання практичних завдань	5 балів
Індивідуальні завдання	Упродовж семестру	Виконання індивідуальних завдань	10 балів
Модульні контрольні роботи	5-й і 10-й тиждень семестру	Виконання завдань модульної контрольної роботи	20 балів (2x10 балів)
Самостійна робота	Упродовж семестру	Виконання завдань самостійної роботи	10 балів

2.2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗА ТЕМАМИ ТА ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Тема 1. Економічна суть та функції фінансів

На самостійне опрацювання питання:

1. Специфічні ознаки фінансів і їх взаємозв'язок з іншими вартісними економічними категоріями (грошима, ціною, кредитом, заробітною платою).
2. Етапи еволюції фінансів.
3. Еволюція фінансів України.
4. Історія фінансової думки України.
5. Роль Івана Франка у становленні фінансової науки.
6. Класифікація грошових потоків суб'єкта господарювання
7. Прямий і непрямий методи розрахунку чистого грошового потоку підприємства
8. Необхідність управління грошовими потоками та принципи його організації
9. Планування грошових потоків на підприємстві
10. Напрями і методи оптимізації руху грошових коштів підприємства.

Задачі

1. Визначте позитивний, негативний та чистий грошові потоки підприємства від операційної діяльності. Виручка від реалізації продукції – 1800 тис. грн. Матеріальні витрати – 620 тис. грн. Витрати на оплату праці – 390 тис. грн. Інші операційні витрати – 350 тис. грн. Дебіторська заборгованість – 38 тис. грн. Кредиторська заборгованість – 41 тис. грн. Сума ПДВ, сплачена підприємством, – 312 тис. грн.
2. Визначте позитивний, негативний і чистий грошові потоки підприємства від інвестиційної та фінансової діяльності. Придбано основних засобів – 120 тис. грн. Отримана довгострокова фінансова позика – 80 тис. грн. Реалізовано обладнання – 90 тис. грн. Сума сплачених відсотків за кредитами – 32 тис. грн. Придбані цінні папери інших підприємств – 100 тис. грн. Отримані дивіденди від довгострокових фінансових інвестицій – 60 тис. грн. Виплачені дивіденди власникам підприємства – 123 тис. грн.

Тести

1. Термін фінанси походить від термінів:

- a) finantio, finantia;
- б) finans, finantias;
- в) finantio, finans;
- г) finantias, finantia.

2. У середньовіччі термін „фінанси” означав:

- а) сплати боргу; документ, який свідчить про завершення угоди;
- б) сплати боргу; документ який свідчить про умови завершення угоди;
- в) документ, який свідчить про надання в борг;
- г) отримання боргу; документ, в якому засвідчено отримання боргу, умови та терміни його сплати.

3. Ввів термін фінанси вчений:

- а) Жан Боден;
- б) А. Сміт;
- в) Д. Рікардо;
- г) правильної відповіді немає.

4. Фінанси – це:

- а) продукт розвитку держави і товарно-грошових відносин;
- б) продукт розвитку держави і фінансово-кредитних відносин;
- в) продукт розвитку держави і фінансово-грошових відносин;
- г) продукт розвитку держави і товарно-розподільчих відносин.

5. Фінанси виникли в умовах:

- а) реального товарно-грошового обігу у зв'язку з розвитком держави і ростом потреб у фінансових ресурсах;
- б) зростання фінансово-кредитних взаємовідносин між фізичними і юридичними особами країни;
- в) зростання грошової маси в державі;
- г) поділу праці та зростанні потреби в кредитах.

6. Чинниками виникнення фінансів є:

- а) виникнення держави, грошей та поділ праці;
- б) виникнення держави, кредиту та поділ праці;
- в) виникнення держави, грошей та кредиту;
- г) виникнення держави, податків та поділу праці.

7. Ознакою фінансів є:

- а) їх грошовий характер;
- б) їх перерозподільний характер;
- в) їх взаємозв'язок з державою як інститутом регулювання економічних процесів;
- г) їх зв'язок із кредитом як економічною категорією.

8. Фінанси – це відносини:

- а) суспільні, економічні, фондоутворюючі, розподільчі;
- б) економічні, розподільчі, кредитні, соціальні;
- в) суспільні, розподільчі, фондоутворюючі, соціальні;

г) економічні, кредитні, розподільчі, інвестиційні.

9. Основними характерними рисами фондів грошових коштів, які формуються і використовуються в процесі фінансових відносин:

- а) цільовий характер, динамічність, правове забезпечення;
- б) цільовий характер, нормативне забезпечення, динамічність;
- в) цільовий характер, нормативне забезпечення, законодавче забезпечення;
- г) цільовий характер, динамічність, законодавче забезпечення;

10. До децентралізованих фондів грошових коштів належать:

- а) амортизаційний фонд, фонд оплати праці;
- б) амортизаційний фонд, пенсійний фонд, фонд соціального страхування
- в) фонд оплати праці, фонд соціального страхування, інноваційний фонд;
- г) фонд оплати праці, інноваційний фонд, амортизаційний фонд;

11. Функції фінансів:

- а) розподільча, контрольна;
- б) перерозподільча, контролююча;
- в) розподільча, контролююча;
- г) перерозподільча, контрольна.

12. У процесі дії розподільчої функції виділяють такі стадії:

- а) первинний розподіл, вторинний розподіл;
- б) первинний розподіл, перерозподіл, вторинний розподіл;
- в) первинний розподіл, перерозподіл;
- г) формування, первинний розподіл, перерозподіл, вторинний розподіл;

13. Кількісний вплив фінансів на процеси суспільного розвитку характеризується:

- а) обсягом і пропозицією мобілізованих, розподілених і використаних фінансових ресурсів;
- б) обсягом і наявністю мобілізованих, розподілених і використаних фінансових ресурсів;
- в) пропозицією створених, розподілених і використаних фінансових ресурсів;
- г) наявністю створених, розподілених і використаних фінансових ресурсів;

14. Якісний вплив фінансів на процеси суспільного розвитку характеризується:

- а) формою організації фінансових відносин на макрорівні;
- б) організаційно-правовим забезпеченням фінансової системи країни;
- в) формою організації фінансових відносин на макро-, мезо- та мікрорівні;
- г) організаційно-правовим забезпеченням народного господарства країни.

15. Фінансове забезпечення здійснюється у таких формах:

- а) бюджетне фінансування, кредитування, самофінансування, інвестування;

- б) бюджетні субсидії, кредитування, інвестування;
- в) бюджетне дотування, кредитування, самофінансування.
- г) бюджетні субсидії, бюджетне дотування, кредитування, самофінансування, інвестування;

Тема 2. Фінансова система держави

На самостійне опрацювання питання:

1. Сутність, склад і характеристика фінансової системи за її організаційною структурою в Україні.
2. Фінанси суб'єктів господарювання, як основна сфера фінансової системи України: проблеми та перспективи розвитку.
3. Управління фінансовою системою. Суб'єкти управління фінансами в Україні, їх функції.
4. Фінансова система США.
5. Фінансові системи європейських країн.
6. Фінансова система Японії.
7. Фінансова система Канади.
8. Фінансові системи та фінансові кризи: історико-аналітичний погляд.

Тести

1. Фінансова система складається з:

- а) фінансового ринку, страхового ринку, міжнародних фінансів, фінансів суб'єктів господарювання, державних фінансів;
- б) ринку фінансових послуг, фінансів підприємств, міжнародних фінансів, фінансів суб'єктів господарювання, державних фінансів, фінансової політики;
- в) фінансового ринку, страхового ринку, міжнародних фінансів, фінансів суб'єктів господарювання, державних фінансів;
- г) фінансових інститутів, правового, нормативного, інформаційного та законодавчого забезпечення.

2. Фінансовий ринок складається з:

- а) ринку цінних паперів, ринку кредитів, ринку грошей;
- б) ринку капіталу, ринку цінних паперів та ринку кредитів;
- в) ринку валютного, ринку грошей, ринку цінних паперів;
- г) ринку цінних паперів, ринку кредитів, ринку грошей, інноваційного ринку;

3. Страховий ринок складається з:

- а) особистого страхування, майнового страхування; страхування відповідальності;
- б) особистого страхування, майнового страхування; страхування відповідальності, перестраховування;

- в) особистого страхування, майнового страхування; страхування відповідальності, міжнародного страхування;
- г) страхування юридичних і фізичних осіб.

4. Фінанси суб'єктів господарювання складаються з:

- а) фінансів комерційних установ, фінансів некомерційних установ, фінансів благодійних організацій;
- б) фінансів юридичних і фізичних осіб;
- в) фінансів комерційних установ, фінансів некомерційних установ;
- г) фінансів комерційних установ і фізичних осіб;

5. Державні фінанси складаються з:

- а) державних та місцевих бюджетів, державних централізованих фондів, державних золото-валютних резервів;
- б) державних та місцевих бюджетів, державних централізованих фондів, державного пенсійного фонду;
- в) державних та місцевих бюджетів, державних централізованих фондів, державного кредиту, державних фондів інноваційної підтримки;
- г) державних та місцевих бюджетів, державних централізованих фондів, фінансів державних підприємств та організацій;

6. Фінансові ресурси бувають:

- а) централізовані, децентралізовані;
- б) первинні та вторинні;
- в) розподілу 1-го та 2-го рівнів;
- г) приватні та державні.

7. Джерелами фінансових ресурсів держави виділяють:

- а) прибуток, амортизаційні відрахування, податки і збори;
- б) резервні фонди, прибуток, заробітна плата;
- в) доходи від зовнішніх та внутрішніх позик, заробітна плата;
- г) правильної відповіді немає.

8. На мікрорівні фінансові ресурси поділяються на:

- а) власні, запозичені та кредитні;
- б) власні, запозичені та залучені;
- в) власні, запозичені та позичені;
- г) правильної відповіді немає.

9. Бюджетні асигнування можуть надаватись у таких формах:

- а) бюджетні інвестиції, державні дотації та субсидії;
- б) державні дотації та субсидії;
- в) бюджетні інвестиції;
- г) правильної відповіді немає.

10. Серед напрямків використання фінансових ресурсів підприємств виділяють:

- а) інноваційно-інвестиційна діяльність;
- б) кредитна діяльність;
- в) соціальна спрямованість;
- г) усі перелічені.

11. Фінансова політика складається з:

- а) фінансової тактики, фіскальної політики;
- б) фінансової тактики, кредитної, бюджетної та фіскальної політик;
- в) фінансової тактики, стратегії, кредитної, бюджетної та фіскальної політик;
- г) правильної відповіді немає.

12. Об'єктом фінансових відносин є:

- а) основні засоби, рента;
- б) фінансові інститути, національне багатство;
- в) ВВП та соціальна спрямованість економічних процесів;
- г) фінансові інститути та прибуток.

13. Суб'єктами ринку грошового є:

- а) НБУ, комерційні банки;
- б) НБУ, НКЦПФР;
- в) комерційні банки та клірингові компанії;
- г) НКЦПФР та депозитарії.

14. Ринок капіталів складається з:

- а) ринку споживчих кредитів, ринку векселів, ринку деривативів, ринку пайових цінних паперів;
- б) ринку споживчих кредитів, ринку векселів, ринку деривативів, валютного ринку;
- в) грошового ринку, ринку векселів, ринку деривативів, ринку пайових цінних паперів;
- г) фондового ринку, ринку векселів, ринку деривативів, ринку пайових цінних паперів;

15. Видами похідних цінних паперів є:

- а) опціони, варанти, ф'ючерси;
- б) варанти, векселі, ф'ючерси;
- в) ф'ючерси, облігації, веселі;
- г) правильної відповіді немає.

Тема 3. Фінансова політика та фінансовий механізм

На самостійне опрацювання питання:

1. Фінансова політика України.
2. Методи боротьби з інфляцією.
3. Методичний інструментарій оцінки факторів інфляції у фінансових розрахунках.
4. Інструменти захисту вартості активів суб'єкта фінансової системи від інфляції та формування якісної структури капіталу.

Задачі

1. Підприємець обирає можливість вкладення 15000 грн. на п'ять років: (1) під 15% за умови нарахування складних відсотків і виплати одноразово; (2) під 19% за умови нарахування простих відсотків і виплати наприкінці кожного року. Розрахуйте прибутковість вкладення коштів і надайте рекомендації щодо їхнього ефективного використання.
2. Яку суму повинен покласти підприємець у банк на депозитний рахунок у поточний момент часу, якщо за процентної ставки 16% за умови нарахування складного процента через 3 роки він планує отримати 15000 грн.?

Тести

1. Фінансова політика поділяється на:

- а) фінансову тактику і стратегію;
- б) фінансову методологію та інструментарій;
- в) фінансові методи та важелі;
- г) довготермінову та короткотермінову фінансову методологію.

2. Фінансовий механізм – це:

- а) сукупність фінансових методів, правового, нормативного та інформаційного забезпечення;
- б) сукупність фінансових методів, правового, нормативного забезпечення та фінансових важелів;
- в) сукупність фінансових методів, правового, нормативного забезпечення та фінансової політики;
- г) сукупність фінансових методів, фінансових важелів та законодавчого забезпечення.

3. Фінансове планування – це:

- а) діяльність із складання фінансових кошторисів;
- б) діяльність із складання бізнес-планів;
- в) діяльність із складання фінансових планів;
- г) діяльність із складання бухгалтерської звітності.

4. Результатом фінансового планування є такі види планів:

- а) зведені, індивідуальні;
- б) загальні, спеціальні;
- в) оперативні, поточні та стратегічні;
- г) основні та похідні.

5. За тривалістю дії виділяють:

- а) стратегічні, оперативні та тактичні плани;
- б) коротко-, середньо- та довготермінові плани;
- в) перспективні, оперативні та поточні плани;
- г) квартальні та річні плани.

6. Баланс доходів і витрат підприємства – це план:

- а) оперативний;
- б) поточний;
- в) індивідуальний;
- г) стратегічний.

7. Платіжний календар – це план:

- а) оперативний;
- б) поточний;
- в) квартальний;
- г) стратегічний.

8. Бізнес-план – це план:

- а) оперативний;
- б) поточний;
- в) довготерміновий;
- г) стратегічний.

9. Кошторис доходів і видатків – це:

- а) фінансовий план, який складається установами невиробничої сфери та бюджетними організаціями;
- б) фінансовий план, який складається установами кредитної сфери та бюджетними організаціями;
- в) фінансовий план, який складається установами невиробничої сфери та громадськими організаціями;
- г) фінансовий план, який складається установами кредитної сфери та громадськими організаціями.

10. Кошториси доходів і видатків бувають таких видів:

- а) індивідуальні, загальні, зведені, кошториси на проведення централізованих заходів;
- б) прицільні, зведені, кошториси на проведення децентралізованих заходів;

- в) індивідуальні, загальні, зведені, кошториси на проведення децентралізованих заходів;
- г) прицільні, зведені, загальні, кошториси на проведення централізованих заходів;

11. Баланс фінансових ресурсів і витрат держави – це:

- а) централізований фінансовий план;
- б) децентралізований фінансовий план;
- в) сукупність централізованих та децентралізованих державних фінансових планів;
- г) правильної відповіді немає.

12. Фінансові показники поділяються на:

- а) зведені та індивідуальні;
- б) відносні та абсолютні;
- в) загальні та специфічні;
- г) загальні та індивідуальні.

13. Виділяють такі методи фінансового планування:

- а) нормативний, розрахунково-аналітичний, балансовий, економіко-математичне моделювання;
- б) балансовий, фінансово-математичне моделювання, аналітичний, нормативний;
- в) нормативний, розрахунково-аналітичний, балансовий, фінансово-математичне моделювання;
- г) нормативний, розрахунково-балансовий, фінансово-математичне моделювання, аналітичний.

14. Ліміти –це:

- а) певні обмеження в інтересах держави, обмеження залишку в касі або громадян;
- б) обмеження використання бюджетних коштів. податки, фінансові пільги по групах суб'єктів господарювання;
- в) штрафи, пеня, неустойка;
- г) правильної відповіді немає.

15. Залежно від суб'єктів, які проводять фінансовий контроль, розрізняють такі його види:

- а) загальнодержавний, муніципальний, відомчий, внутрішньогосподарський, громадський, аудиторський;
- б) макроекономічний, мікроекономічний, відомчий, внутрішньогосподарський, громадський, аудиторський;
- в) внутрішньогосподарський, громадський, аудиторський;
- г) державний, плановий, суб'єктів господарювання, внутрішньогосподарський, громадський, аудиторський;

16. Принципами фінансового контролю є:

- а) незалежність, гласність, превентивність, дієвість, регулярність, об'єктивність, всеохоплюючий характер;
- б) незалежність, гласність, превентивність, реалізм, цільова спрямованість, загальність;
- в) дієвість, регулярність, об'єктивність, всеохоплюючий характер, альтернативність, відповідність законодавчому забезпеченню;
- г) незалежність, гласність, превентивність, реалізм, цільова спрямованість, загальність, законодавчому забезпеченню.

17. Аудит – це:

- а) незалежний фінансовий контроль;
- б) залежний фінансовий контроль, заснований на комерційних засадах;
- в) платний фінансовий контроль;
- г) контроль позапланового характеру.

18. Формами фінансового контролю є:

- а) попередній, поточний, наступний;
- б) попередній, оперативний, поточний, заключний;
- в) попередній, оперативний, поточний;
- г) попередній, оперативний, поточний, наступний;

19. Ревізії і перевірки бувають:

- а) комплексні, часткові, тематичні, планові, позапланові, суцільні, вибіркові;
- б) комплексні, часткові, планові, позапланові, суцільні, вибіркові;
- в) планові, позапланові, суцільні, вибіркові, прицільні, повні;
- г) комплексні, часткові, планові, позапланові, платні, безкоштовні, обов'язкові, довільні.

Тема 4. Фінанси суб'єктів господарювання

На самостійне опрацювання питання:

1. Класифікація активів підприємства
2. Управління виробничими запасами та запасами готової продукції
3. Управління дебіторською заборгованістю
4. Управління грошовими активами
5. Фінансування оборотних активів підприємства
6. Управління відновленням необоротних операційних активів.
7. Особливості організації і функціонування фінансів господарських суб'єктів різних форм власності та видів діяльності.
8. Порядок розподілу виручки від реалізації продукції, робіт і послуг.
9. Джерела формування фінансових ресурсів новостворених підприємств.

Задача

Обчисліть коефіцієнт чистих оборотних активів, обсяги поточного фінансування оборотних активів і коефіцієнт поточного фінансування оборотних активів та поясніть їхнє економічне значення.

Господарська стаття	Сума, тис грн	
	на початок періоду	на кінець періоду
Чистий робочий капітал	68	58
Валові оборотні активи	90	85
Запаси	48	40
Поточна дебіторська заборгованість	32	35
Поточна кредиторська заборгованість	22	27

Тести

1. Фінансові відносини поділяються на такі групи:

- а) зовнішні, внутрішні;
- б) фізичних і юридичних осіб;
- в) фінансові відносини державні та приватні;
- г) правильної відповіді немає.

2. До внутрішніх фінансових відносин включають:

- а) розподіл доходів підприємства, формування прибутку, розподіл чистого прибутку, формування та використання амортизаційного фонду;
- б) взаємовідносини з постачальниками та покупцями, формування прибутку, використання чистого прибутку, формування та використання амортизаційного фонду;
- в) розподіл доходів підприємства, взаємовідносини з постачальниками та покупцями, з бюджетом, з фондами спецпризначення, розподіл чистого прибутку, формування та використання амортизаційного фонду;
- г) взаємовідносини з постачальниками та покупцями, з бюджетом, з фондами спецпризначення, страховими компаніями, з банками, з інститутами фінансового ринку.

3. Основними методами фінансової діяльності підприємств є:

- а) комерційний розрахунок, неприбуткова діяльність, кошторисне фінансування;
- б) комерційний розрахунок, прибуткова діяльність, кошторисне фінансування;
- в) господарська відокремленість, неприбуткова діяльність, кошторисне фінансування;
- г) комерційний розрахунок, прибуткова діяльність, державне фінансування;

4. Комерційний розрахунок ґрунтується на таких принципах:

- а) відокремленість, самоокупність, прибутковість, самофінансування, фінансова відповідальність;
- б) комерційний розрахунок, неприбуткова діяльність, кошторисне фінансування;
- в) відокремленість, самоокупність, прибутковість, самофінансування, фінансова відповідальність, цільова спрямованість;
- г) підзвітність, самоокупність, прибутковість, самофінансування, фінансова відповідальність.

5. Неприбуткова діяльність ґрунтується на таких принципах:

- а) господарська і юридична відокремленість, самоокупність, фінансова відповідальність;
- б) відокремленість, самоокупність, прибутковість, самофінансування, фінансова відповідальність;
- в) підзвітність, самоокупність, прибутковість, самофінансування, фінансова відповідальність;
- г) господарська і юридична відокремленість, самоокупність, фінансова відповідальність, цільовий характер, самофінансування.

6. Кошторисне фінансування ґрунтується на таких принципах:

- а) плановість, цільовий характер, підзвітність;
- б) підзвітність, самоокупність, прибутковість;
- в) господарська і юридична відокремленість, плановість, цільовий характер;
- г) цільовий характер, підзвітність, фінансова відповідальність.

7. Фінансовий результат підприємства визначається такими факторами:

- а) що характеризують ситуацію на ринку, що відображають діяльність підприємства;
- б) макроекономічними, факторами, що характеризують ситуацію на ринку;
- в) мікроекономічними, факторами, що відображають діяльність підприємства;
- г) правильної відповіді немає.

8. Екстенсивні та інтенсивні фактори впливають на:

- а) обсяг виробництва;
- б) ціну одиниці продукції;
- в) рівень платежів до бюджету;
- г) правильної відповіді немає.

9. До екстенсивних факторів належать:

- а) фондозабезпеченість, кадрова забезпеченість, матеріалозабезпеченість;
- б) фондвіддача, кадрова забезпеченість, матеріалозабезпеченість;

- в) фондозабезпеченість, продуктивність праці, матеріалозабезпеченість;
- г) фондозабезпеченість, кадрова забезпеченість, матеріаловіддача.

10. До інтенсивних факторів належать:

- а) фондівіддача, продуктивність праці, матеріаловіддача;
- б) фондозабезпеченість, кадрова забезпеченість, матеріалозабезпеченість;
- в) фондозабезпеченість, продуктивність праці, матеріаловіддача;
- г) фондозабезпеченість, кадрова забезпеченість, матеріаловіддача.

11. Ціна формується під впливом:

- а) внутрішніх і зовнішніх факторів;
- б) собівартості одиниці продукції та рівня рентабельності;
- в) правильної відповіді немає;
- г) усі відповіді правильні.

12. До собівартості продукції включають:

- а) прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, загально виробничі витрати та інші прямі витрати;
- б) прямі та непрямі витрати підприємства;
- в) зовнішні та внутрішні витрати підприємства;
- г) усі відповіді правильні.

13. До некомерційних установ та організацій можна віднести:

- а) бюджетні установи, політичні партії, громадські організації, добродієнні фонди;
- б) бюджетні установи, державні підприємства, політичні партії, громадські організації, профспілки, добродієнні фонди;
- в) політичні партії, громадські організації, профспілки, добродієнні фонди;
- г) бюджетні установи, державні підприємства, політичні партії, громадські організації, профспілки, добродієнні фонди.

14. Бюджетні установи:

- а) утримуються за рахунок державних бюджетів усіх рівнів;
- б) утримуються за рахунок зведеного державного бюджету;
- в) утримуються за рахунок державних бюджетів усіх рівнів і, частково, за рахунок власної статутної діяльності;
- г) утримуються за рахунок зведеного державного бюджету і, частково, за рахунок власної статутної діяльності.

15. Самодіяльними організаціями, метою яких є вираження інтересів і забезпечення захисту своїх членів є:

- а) професійні спілки;
- б) бюджетні організації;
- в) благодійні фонди;
- г) політичні партії.

Тема 5. Державні фінанси

На самостійне опрацювання питання:

1. Оцінка критичної інфраструктури України.
2. Стан державних фінансів України та перспективи його розвитку.
3. Проблеми та недоліки децентралізації фінансів в Україні.
4. Особливості управління фінансами державних підприємств.
5. Аналіз та моделювання пенсійної реформ в Україні.
6. Управління державними облігаційними позиками.
7. Особливості управління НБУ.

Тести

1. Бюджет – це:

- а) фонд фінансових ресурсів, який перебуває у розпорядженні органів виконавчої влади;
- б) фінансовий план, який складається на визначену законодавством дату;
- в) фонд фінансових ресурсів, який перебуває у розпорядженні органів законодавчої влади;
- г) фінансовий план, який перебуває у розпорядженні органів виконавчої влади.

2. Бюджет як економічна категорія є:

- а) економічними відносинами між державою і фізичними і юридичними особами з приводу розподілу і перерозподілу ВВП з метою формування і використання бюджетного фонду, призначеного на виконання функцій держави;
- б) фінансовими відносинами між державою і фізичними і юридичними особами з приводу розподілу і перерозподілу ВВП з метою формування і використання бюджетного фонду, призначеного на виконання функцій держави;
- в) фінансовими відносинами між державою і фізичними і юридичними особами з приводу перерозподілу ВВП з метою формування і використання бюджетного фонду, призначеного на виконання функцій держави;
- г) фінансовими відносинами між державою і фізичними і юридичними особами з приводу перерозподілу ВВП з метою формування і використання бюджетного фонду, призначеного на виконання функцій держави в економічному середовищі країни.

3. Бюджетний механізм – це:

- а) сукупність конкретних форм бюджетних відносин, методів мобілізації і витрачання бюджетних коштів;
- б) сукупність конкретних форм фінансових відносин, методів мобілізації і витрачання приватних коштів;

- в) сукупність методів мобілізації і витрачання бюджетних коштів;
- г) сукупність законодавчо встановлених правил поведінки громадян протягом формування бюджету країни.

4. Бюджетна система держави – це:

- а) сукупність бюджетів усіх рівнів, взаємозв'язку між ними, які врегульовані нормами права;
- б) сукупність зведеного та місцевих бюджетів, що взаємопов'язані фінансово-кредитними відносинами та врегульовані нормативними актами країни;
- в) сукупність бюджетів усіх рівнів, взаємозв'язки між якими врегульовані законодавчими актами країни;
- г) сукупність бюджетів усіх рівнів, державних інститутів, які беруть участь у бюджетному процесі та взаємозв'язків між ними.

5. Бюджетна система України складається з:

- а) державного бюджету, місцевих бюджетів;
- б) загальнодержавного бюджету, бюджетів адміністративних одиниць, місцевих бюджетів;
- в) державного бюджету, місцевих бюджетів та органів які їх обслуговують;
- г) загальнодержавного бюджету, бюджетів адміністративних одиниць, місцевих бюджетів та органів, які їх обслуговують.

6. Бюджетний процес складається з таких стадій:

- а) складання проекту бюджету, розгляд та затвердження бюджету, виконання бюджету, затвердження звітів про виконання бюджету і прийняття відповідних рішень;
- б) складання проекту бюджету, розгляд та затвердження бюджету, виконання бюджету, контроль за виконанням бюджету, затвердження звітів про виконання бюджету;
- в) складання проекту бюджету, затвердження бюджету, виконання бюджету, контроль за виконанням бюджету, затвердження звітів про виконання бюджету;
- г) правильної відповіді немає.

7. Закон України „Про державний бюджет України” повинен бути прийнятий до:

- а) 1 грудня року, що передує плановому;
- б) 1 січня планового року;
- в) 15 грудня року, що передує плановому;
- г) 15 жовтня року, що передує плановому.

8. Розподіл доходів і видатків між окремими бюджетами ґрунтується на таких принципах:

- а) збалансованості кожного бюджету, зацікавленості місцевих органів самоврядування у збільшенні бюджетних ресурсів, підпорядкованість бюджетів усіх рівнів;
- б) збалансованості кожного бюджету, субсидіювання бюджетів нижчих ланок, підпорядкованість бюджетів усіх рівнів;
- в) збалансованості кожного бюджету, підконтрольність бюджетів, підпорядкованість бюджетів усіх рівнів;
- г) збалансованості кожного бюджету, безбитковість бюджетів, підпорядкованість бюджетів усіх рівнів.

9. Виділяють такі методи бюджетного регулювання:

- а) процентних відрахувань, дотаційного вирівнювання, субвенції;
- б) дотації, субсидії, субвенції;
- в) процентних відрахувань, дотації, субсидії, субвенції, державне кредитування;
- г) процентних відрахувань, дотації, субсидії, субвенції, дотримання фінансової дисципліни, державне кредитування.

10. Тверда сума виділена з вище стоячої ланки бюджетної системи нижче стоячій для збалансування бюджетів – це:

- а) процентне вирівнювання;
- б) дотація;
- в) субсидія;
- г) субвенція.

11. Субвенції надаються на такі цілі:

- а) реалізацію державних програм із соціального захисту населення, на компенсацію витрат бюджету, на виконання інвестиційних проектів;
- б) на компенсацію витрат бюджету, на виконання інвестиційних проектів;
- в) на компенсацію витрат бюджету, на виконання інвестиційних проектів, прицільне кредитування суб'єктів господарювання;
- г) реалізацію державних програм із соціального захисту населення, підтримку підприємницької діяльності регіонів.

12. Державний бюджет складається з:

- а) зведеного бюджету країни;
- б) централізованих фінансових ресурсів;
- в) бюджету країни, місцевих бюджетів, пенсійного фонду та фонду обов'язкового соціального страхування;
- г) зведеного бюджету країни та цільових фондів держави.

13. Державний бюджет є:

- а) фінансовим планом;
- б) фондом централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів;
- в) планом розподілу фінансових ресурсів;

г) планом розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів.

14. Перші наукові визначення бюджету з'явилися на початку:

- а) XX століття;
- б) XIX століття;
- в) XII століття;
- г) в період виникнення першої держави.

15. Бюджетні системи складаються з:

- а) двох, трьох і чотирьох рівнів;
- б) двох і трьох рівнів;
- в) трьох і чотирьох рівнів;
- г) двох, трьох і чотирьох та п'яти рівнів.

16. Бюджетний процес в Україні триває:

- а) 12 місяців;
- б) 24 місяці;
- в) 14 місяців;
- г) залежно від визначених термінів у Законі України „Про державний бюджет України”.

17. Доходи бюджету – це:

- а) грошові кошти, які надходять у розпорядження держави на безоплатній та безповоротній основі згідно з законодавством країни;
- б) грошові кошти, які надходять у розпорядження держави в процесі розподілу і перерозподілу ВВП і НД згідно із податковим законодавством країни;
- в) фінансові ресурси, які надходять на безповоротній основі згідно із бюджетними законодавством країни в процесі перерозподілу ВВП і НД;
- г) фінансові ресурси, які надходять у розпорядження держави в процесі розподілу і перерозподілу ВВП і НД згідно із податковим законодавством країни.

18. Залежно від методів мобілізації доходи бюджету класифікуються як:

- а) податкові і неподаткові;
- б) планові та позапланові;
- в) податкові та трансфертні;
- г) бюджетні та фіскальні.

19. До регулюючих доходів належать:

- а) акцизний збір, податок на прибуток підприємства, податок з доходів громадян, податок на додану вартість;
- б) місцевий збір, податок на прибуток підприємства, податок з доходів громадян, податок на приведену вартість;

- в) акцизний збір, податок на прибуток підприємства, податок з доходів громадян, податок з власників автотранспортних засобів;
- г) податок на прибуток підприємства, податок з доходів громадян.

20. Видатки – це економічні відносини, які виникають з приводу:

- а) розподілу коштів бюджетного фонду держави;
- б) розподілу і перерозподілу бюджетного фонду держави;
- в) розподілу і перерозподілу централізованих фінансових ресурсів;
- г) розподілу коштів бюджетного і позабюджетного фондів держави.

21. В економічному житті існують такі види бюджетних класифікацій:

- а) функціональна, залежно від економічної характеристики операцій, відомча класифікація;
- б) функціональна, розподільна;
- в) функціональна, залежно від економічної характеристики операцій, розподільна;
- г) уніфікована, функціональна, градаційна.

22. Бюджетний дефіцит буває:

- а) стійким, тимчасовим;
- б) короткостроковим, середньостроковим, довгостроковим;
- в) безнадійний, сумнівний, тимчасовий;
- г) стійкий, змінний, тимчасовий.

23. Теоретично збалансованим є бюджет, у якому рівень дефіциту (профіциту) не перевищує:

- а) 1% видатків або коливається в межах 3-4 % ВВП
- б) 4,5 % ВВП;
- в) 1% видатків або коливається в межах 4,5 ВВП;
- г) 2 % ВВП.

24. Інфляційні позики включають:

- а) позики центрального банку, купівля центральним банком державних цінних паперів, емісія грошей;
- б) кредитна емісія, фінансування дефіциту бюджету за рахунок запозичень на внутрішніх та зовнішніх джерел; за рахунок залишків бюджетних коштів;
- в) фінансування дефіциту бюджету за рахунок запозичень на внутрішніх та зовнішніх джерел; за рахунок залишків бюджетних коштів; трансферти у вигляді безоплатної допомоги; накопичення заборгованості; підвищення податків; державні позики;
- г) емісія грошей.

25. Не інфляційними методами фінансування державного бюджету є:

- а) позики центрального банку;
- б) емісія грошей;

- в) накопичення заборгованості;
- г) купівля центральним банком державних цінних паперів.

26. Кредитна емісія передбачає:

- а) позики центрального банку, купівля центральним банком державних цінних паперів, емісія грошей;
- б) фінансування дефіциту бюджету за рахунок запозичень на внутрішніх та зовнішніх джерел; за рахунок залишків бюджетних коштів; трансферти у вигляді безоплатної допомоги;
- в) позики центрального банку, купівля центральним банком державних цінних паперів, фінансування дефіциту бюджету за рахунок запозичень на внутрішніх та зовнішніх джерел;
- г) правильної відповіді немає.

27. Найбільш негативний вплив мають:

- а) державні позики на внутрішньому фінансовому ринку;
- б) державні позики на зовнішньому фінансовому ринку;
- в) монетизація дефіциту бюджету;
- г) правильної відповіді немає.

28. Секвестр – це:

- а) пропорційне зниження бюджетних видатків (за допомогою урізання статей бюджету на 5%,10%,15% і т. д.);
- б) пропорційне зниження бюджетних видатків (за допомогою емісії державних цінних паперів);
- в) пропорційне зниження бюджетних видатків (за допомогою зовнішніх цільових кредитів);
- г) правильної відповіді немає.

29. Секвесту не підлягають:

- а) з.плата працівників бюджетних установ, витрати на оплату пенсій, витрати на оплату процентів за державними позиками;
- б) з.плата працівників державних підприємств, витрати на оплату пенсій, виплати на оплату процентів за державними позиками;
- в) з.плата працівників бюджетних установ, витрати на оплату боргів за комунальні послуги, витрати на оплату процентів за державними позиками;
- г) з.плата працівників державних підприємств, витрати на оплату боргів за комунальні послуги, витрати на оплату процентів за державними позиками;

94. Сеньйораж – це:

- а) дохід від друкування грошей;
- б) пропорційне зниження бюджетних видатків;
- в) пропорційне збільшення бюджетних видатків;
- г) проценти по державному кредиту.

30. Перевищення приросту грошей над приростом реального ВВП – це:

- а) сеньйораж;
- б) інфляція;
- в) дефляція;
- г) бюджетний профіцит.

Тема 6. Податки та податкова система

На самостійне опрацювання питання:

1. Джерела формування прибутку відповідно до П(С)БО.
2. Стратегія управління податковим навантаженням.
3. Критерії організації управління податковим бюджетом підприємства.
4. Роль податкового планування в управлінні прибутком
5. Особливості податкової політики малих підприємств.
6. Особливості податкової політики середніх підприємств.
7. Акціонерні товариства в системі податкових взаємовідносин.

Тести

1. Податки – це:

- а) обов'язкові платежі;
- б) обов'язкові та необов'язкові платежі, які вносяться до державного бюджету;
- в) обов'язкові та необов'язкові нормативні платежі;
- г) обов'язкові та необов'язкові нормативні платежі, які вносяться до державного бюджету чи місцевих бюджетів та державних цільових фондів.

2. Податки – це:

- а) фінансові відносини між державою та платниками податків, з метою створення загальнодержавного централізованого фонду грошових коштів, необхідних для виконання державою її функцій;
- б) грошові відносини між державою та платниками податків, з метою створення загальнодержавного централізованого фонду грошових коштів, необхідних для виконання державою її функцій;
- в) грошові відносини між державою та платниками податків, з метою створення загальнодержавного централізованого фонду грошових коштів та фондів спецпризначення, необхідних для виконання державою її функцій;
- г) правильної відповіді немає.

2. До платежів державі відносять:

- а) плату, відрахування, внески, податки, збори;
- б) загальнодержавні податки і збори;
- в) загальнодержавні та місцеві податки і збори;
- г) загальнодержавні та місцеві податки, внески та збори.

3. Податки можна розглядати за такими елементами:

- а) суб'єкт податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, джерело сплати податків, податкова ставка;
- б) платник податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, податковий кредит, податкова ставка;
- в) суб'єкт податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, джерело сплати податків, податковий кредит;
- г) платник податку, об'єкт оподаткування, одиниця оподаткування, податковий кредит, податкова ставка, податковий кредит;

4. Виділяють такі підходи до встановлення податкових ставок:

- а) універсальний, диференційований;
- б) фіскальний, бюджетний;
- в) бюджетний, цільовий;
- г) уніфікований, фіскальний.

5. За побудовою ставки бувають:

- а) тверді, процентні;
- б) універсальні, диференційовані;
- в) пропорційні, прогресивні;
- г) фіксовані, тверді, процентні.

6. Залежно від рівня державних структур виділяють:

- а) загальнодержавні, місцеві податки;
- б) загальнодержавні, обласні та місцеві податки;
- в) загальнодержавні податки і збори;
- г) правильної відповіді немає.

7. Процентні ставки бувають таких видів:

- а) пропорційні, прогресивні, регресивні;
- б) диференційовані, прицільні (індивідуальні);
- в) пропорційні, прогресивні;
- г) великі, середні, малі.

8. Податковий період – це:

- а) період, протягом якого потрібно провести нарахування та утримання податку;
- б) календарний період, протягом якого потрібно сплатити податкові збори;
- в) календарний період року - місяць;
- г) фінансовий період, передбачений в законодавстві та нормативних актах відповідного державного органу.

9. Податки можна класифікувати за такими ознаками:

- а) залежно від рівня державних структур, форм оподаткування, економічного змісту об'єкта оподаткування, платника;
- б) залежно від суб'єкта та об'єкта оподаткування, форм оподаткування;
- в) залежно від методології оподаткування;
- г) правильної відповіді немає.

10. Залежно від форм оподаткування виділяють такі податки:

- а) прями та непрямі;
- б) загальнодержавні та місцеві;
- в) на доходи, на споживання та майно;
- г) з юридичних, фізичних осіб і змішані.

11. Елементами податків і зборів є:

- а) сукупність податків і зборів, порядок їх справляння;
- б) ставки, пільги, база оподаткування;
- в) фіскальне начало, регулююча ознака;
- г) правильної відповіді немає.

12. Обов'язок платника податків по сплаті податку чи збору припиняється з:

- а) смертю платника податку, сплатою заборгованості по податках і зборах;
- б) смертю платника податку, зміною громадянства;
- в) смертю платника податку, сплатою заборгованості по податках і зборах, зміною громадянства;
- г) правильної відповіді немає.

Тема 7. Страхування та страховий ринок

На самостійне опрацювання питання:

1. Фінансове прогнозування страхових випадків.
2. Механізм формування стратегії страхової компанії.
3. Аналіз страхового ринку в Україні.
4. Міжнародні ринки перестраховування.

Тести

1. Страхування як економічна категорія – це:

- а) сукупність особливих пере розподільчих відносин між його учасниками з приводу формування цільового страхового фонду і його використання для відшкодування збитків заподіяних за непередбачених обставин, а також для надання матеріальної допомоги громадянам у разі настання певних подій в їх житті;
- б) сукупність особливих розподільчих відносин між його учасниками з приводу формування цільового страхового фонду і його використання для

відшкодування збитків заподіяних за непередбачених обставин, а також для надання матеріальної допомоги громадянам у разі настання певних подій в їх житті;

в) сукупність особливих розподільчих і пере розподільчих відносин між його учасниками з приводу формування цільового страхового фонду і його використання для відшкодування збитків заподіяних за непередбачених обставин, а також для надання матеріальної допомоги громадянам у разі настання певних подій в їх житті;

г) сукупність особливих пере розподільчих відносин між його учасниками з приводу формування централізованого страхового фонду і його використання для відшкодування збитків заподіяних за непередбачених обставин.

2. Страхування – це:

а) вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування або чинним законодавством;

б) вид цивільних відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування або чинним законодавством;

в) вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування або чинним законодавством;

г) вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів держави, резидентів та нерезидентів у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування або чинним законодавством;

3. Виділяють такі функції страхування:

а) ризикова, попереджувальна, функція створення та використання страхових резервів, функція заощадження коштів;

б) ризикова, функція перерозподілу нагромаджених коштів, функція створення та використання страхових резервів, функція заощадження коштів;

в) ризикова, попереджувальна, функція створення страхових резервів, функція заощадження та витрачання коштів;

г) ризикова, попереджувальна, функція створення та використання страхових резервів, функція акумулювання фінансових ресурсів з подальшим їх використанням;

4. Страховий ринок трактується в економічній літературі в таких аспектах:

а) є особливою сферою грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу є специфічна послуга – страховий захист, і де формується її пропозиція і попит на неї та є складною системою страхових і пере страхових організацій, що здійснюють страхову діяльність;

б) є виключно особливою сферою грошових відносин, де об'єктом купівлі-продажу є специфічна послуга – страховий захист, і де формується її пропозиція і попит на неї;

в) є виключно складною системою страхових і пере страхових організацій, що здійснюють страхову діяльність;

г) є системою захисту страхувальників від страхового випадку, де вартість такого захисту формується на основі рівноважної попиту і пропозиції.

5. Суб'єктами страхового ринку є:

а) страховики, страхувальники, посередники, держава;

б) страховики, страхові компанії, посередники, держава;

в) користувачі страхових послуг, страхувальники, посередники, держава;

г) страховики, страхувальники, посередники, держава, страхові компанії;

6. Страховики – це:

а) юридичні особи, які отримали ліцензію на здійснення страхової діяльності;

б) юридичні і фізичні особи, які уклали договір щодо страхування свого інтересу;

в) юридичні особи, які уклали договір щодо страхування свого інтересу;

г) юридичні і фізичні особи, які отримали страхове відшкодування згідно договору.

7. Страхувальники – це:

а) юридичні і фізичні особи, які уклали договір щодо страхування свого інтересу або інтересу третьої особи;

б) юридичні особи, які отримали ліцензію на здійснення страхової діяльності;

в) юридичні і фізичні особи, які переводять фінансові ресурси страховій компанії;

г) юридичні і фізичні особи, які отримали страхове відшкодування згідно договору.

8. Страхові посередники – це:

а) страхові агенти, страхові брокери;

б) страхові агенти та страхові компанії, які здійснюють перестраховання;

в) страхові брокери;

г) страхові агенти, страхові брокери та страхові компанії, які здійснюють перестраховання

9. Страховими агентами можуть бути:

а) фізичні і юридичні особи, які укладають угоди страхування зі страхувальниками від імені страховика;

б) фізичні і юридичні особи, які укладають угоди страхування зі страховиками від імені страхувальника;

в) фізичні особи, які укладають угоди страхування зі страхувальниками від імені страховика;

г) фізичні особи, які укладають угоди страхування зі страховиками від імені страхувальника.

10. Страхові брокери:

а) виконують функції укладання угоди зі страховиками від імені страхувальника;

б) виконують функції укладання угоди зі страхувальниками від імені страховика;

в) надають виключно консультаційні послуги страховикам;

г) фізичні особи, які укладають угоди страхування зі страхувальниками від імені страховика.

11. Страхові відшкодування можуть здійснюватися як:

а) перестраховання належних коштів на рахунок третьої особи або страхувальника;

б) оплата витрат на ремонт пошкодженого страхового об'єкта;

в) відновлення об'єкта або його заміна на новий відповідник;

г) усі перелічені варіанти одночасно.

12. Страховий платіж – це:

а) перерахунок коштів страхувальником страховику;

б) перерахунок коштів страховиком страхувальнику;

в) одноразовий перерахунок коштів страхувальником страховику;

г) одноразовий або поетапний перерахунок коштів страховиком страхувальнику.

13. Страховий тариф – це:

а) ціна страхування яка включає нетто-ставку та навантаження;

б) ціна страхування яка включає нетто-ставку та брутто-ставку;

в) ціна страхування яка включає витрати страховика на оформлення страхового договору та ринкову ціну тої частини тарифу, яка призначена для відшкодування страхового випадку;

г) ціна страхування яка включає брутто-ставку та навантаження.

14. Франшиза – це:

а) визначена договором страхування частина збитків, яка в разі настання страхового випадку не підлягає відшкодуванню страховиком;

б) визначена договором страхування частина збитків, яка в разі настання страхового випадку підлягає відшкодуванню страховиком;

в) визначена договором страхування частина збитків, яка в разі настання страхового випадку не підлягає відшкодуванню перестраховиком;

г) визначена договором страхування частина збитків, яка в разі настання страхового випадку підлягає відшкодуванню перестраховиком;

15. За галузевими критеріями структура страхового ринку поділяється на:

- а) ринки особистого, майнового страхування та страхування відповідальності;
- б) ринки обов'язкового та добровільного страхування;
- в) ринки державного та комерційного страхування;
- г) ринки страхування та перестрахування.

Тема 8. Міжнародні фінанси

На самотійне опрацювання питання:

- 1. Сутність міжнародних інвестицій та їхня класифікація.
- 2. Аналіз міжнародних фінансових ринків та бірж.
- 3. Оцінка ефективності співпраці з міжнародними фінансовими посередниками.
- 4. Грантова міжнародна діяльність.
- 5. Механізм управління сальдо платіжного балансу країни.
- 6. Вплив валютних курсів на державу, юридичних і фізичних осіб.

Тести

1. Міжнародні фінанси – це:

- а) сукупність обмінно-перерозподільчих відносин, що виникають у зв'язку з рухом вартості між окремими країнами;
- б) сукупність розподільчих процесів і використання на світовому та регіональному рівнях централізованих грошових фондів;
- в) сукупність обмінно-розподільчих процесів і використання на світовому та регіональному рівнях централізованих грошових фондів;
- г) усі відповіді правильні.

2. Головним суб'єктом міжнародних фінансів є:

- а) держава;
- б) фізичні особи;
- в) міжнародні організації;
- г) юридичні особи, які розташовані і діють в межах країни, що здійснює міжнародні фінансові операції.

3. Валютний курс – це:

- а) відображення ціни грошової одиниці певної країни у валюті інших країн чи в міжнародних валютних одиницях;
- б) відображення купівельної спроможності грошової одиниці певної країни у валюті інших країн чи в міжнародних валютних одиницях;
- в) відношення валюти однієї країни до валюти іншої країни;

г) вираження ВВП на душу населення однієї країни до ВВП на душу населення іншої країни.

4. Валютні курси бувають:

- а) плаваючі та фіксовані;
- б) стабільні та плаваючі;
- в) регламентовані та з прив'язкою до кошика валют;
- г) усі відповіді правильні.

5. Група світового банку включає:

- а) Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Міжнародну асоціацію розвитку, Міжнародну фінансову корпорацію; Багатостороннє агентство гарантування інвестицій;
- б) Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Міжнародну асоціацію розвитку, Міжнародний валютний фонд; Багатостороннє агентство гарантування інвестицій;
- в) Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Міжнародний валютний фонд, Міжнародну фінансову корпорацію; Багатостороннє агентство гарантування інвестицій;
- г) Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Міжнародну асоціацію розвитку, Міжнародну фінансову корпорацію; Міжнародний валютний фонд.

6. МВФ – це:

- а) координаційний центр міжнародних фінансово-кредитних організацій;
- б) міжнародна контрольно-ревізійна установа;
- в) самостійна фінансово-кредитна установа;
- г) підконтрольна фінансово-кредитна установа Європейському союзу.

7. Вищим органом МВФ є:

- а) Рада міжнародних координаторів;
- б) Рада директорів;
- в) Рада уповноважених представників;
- г) Рада учасників.

8. Всесвітній банк включає:

- а) Міжнародний валютний фонд;
- б) Міжнародний банк реконструкції та розвитку;
- в) Багатосторонню агенцію генеральних інвесторів;
- г) Банк міжнародних розрахунків.

9. Суверенний дефолт – це:

- а) відмова держави-боржника від виконання своїх зобов'язань за своїми борговими цінними паперами, кредитами та позиками;
- б) відмова держави-боржника від виконання своїх зобов'язань за своїми борговими цінними паперами;

- в) відмова держави-боржника від виконання своїх зобов'язань за своїми кредитами та позиками;
- г) визнання держави-боржника себе банкрутом.

10. Авуари – це:

- а) грошові ресурси банку у чужоземних валютах, золоті, що є на рахунках закордонних банках;
- б) грошові ресурси держави у чужоземних валютах, золоті, що є на рахунках закордонних банках;
- в) грошові ресурси центрального банку країни у чужоземних валютах, золоті, що є на рахунках закордонних центральних банках;
- г) грошові ресурси центрального банку у чужоземних валютах, золоті, що є на власних рахунках вітчизняних банків.

Тема 9. Фінансування СГ за рахунок позичкового капіталу

На самостійне опрацювання питання:

1. Умови виникнення ризиків в процесі реалізації кредитних угод, їхні види та характеристика.
2. Критерії прийняття управлінських фінансових рішень в умовах невизначеності.
3. Нейтралізація фінансових ризиків.
4. Диверсифікація як засіб зменшення величини кредитного ризику.
5. Критерії і методика оцінки незадовільної структури балансу підприємств
6. Види та принципи формування капіталу підприємства та їхня характеристика
7. Форми функціонування власного капіталу
8. Управління емісією акцій.
9. Форми позикового капіталу підприємства
10. Управління облігаційними позиками
11. Управління залученням банківського кредиту.

Задачі

1. Ціна власного капіталу підприємства складає 25%. Величина власного капіталу на початок року 358 тис. грн., на кінець звітнього року 438 тис. грн. Визначте суму дивідендних виплат підприємства за користування акціонерним капіталом.
2. Розрахуйте ефект фінансового важеля (*ЕФВ*), якщо вартість власних коштів складає 20 тис. грн. На розширення виробництва фірма взяла

кредит в сумі 40 тис. грн. під 12% річних. Прибуток фірми склав 15 тис. грн.

3. Прибуток фірми до сплати відсотків і податку складає 4400 грн. Вартість всіх її активів 25000 грн. Величина позичкового капіталу 15000 грн., фінансові витрати за користування ним складають 2400 грн. Розрахуйте рентабельність власних коштів і чистий прибуток фірми.
4. Економічна рентабельність фірми 20%, ефект фінансового важеля на рівні 15%. Прибуток фірми складає 800 грн. Якою повинна бути норма розподілу прибутку, щоб внутрішні темпи росту фірми досягнули 15%?

Тема 10. Фінансове управління СГ на основі визначення їх точки беззбитковості

На самостійне опрацювання питання:

1. Стратегія формування бізнес-стратегії підприємства (на прикладі СГ).
2. Критерії планування та організації управління прибутком суб'єкта господарювання (на прикладі СГ).
3. Податковий бюджет підприємства (на прикладі СГ).
4. Фінансовий план підприємства (на прикладі СГ)
5. Матриця фінансової стратегії та SWOT-аналіз (на прикладі СГ).

Задачі

1. Постійні і змінні витрати фірми перебувають у співвідношенні 2:3. Рентабельність продукції 12%. Прибуток фірми 750 грн. Обчисліть валову маржу і ефект виробничого важеля для фірми та охарактеризуйте їхні значення.
2. Визначте поріг рентабельності, якщо прибуток фірми складає 10 тис. грн., затрати на виробництво продукції 50 тис. грн., в т.ч. матеріальні витрати 17 тис. грн., амортизація основних засобів 5 тис. грн., оплата праці основних робітників 13 тис. грн., оплата праці адміністративно-управлінського і допоміжного персоналу 15 тис. грн.
3. Підприємство планує продавати ручки. Ціна закупівлі 60 коп. за одиницю, ціна продажу 90 коп. за ручку. Підприємство платить за місце на ринку і сплачує заробітну плату продавцю 300 грн. Скільки ручок треба продати, щоб досягти точки беззбитковості?
4. Постійні і змінні витрати фірми перебувають у співвідношенні 3:7 і разом складають $\frac{3}{4}$ виручки від реалізації продукції. Величина виручки від реалізації продукції становить 75000 грн. Обчисліть запас

фінансової стійкості (абсолютний і відносний показники) фірми та поясніть їх економічне значення.

Тема 11. Фінансовий ринок

На самостійне опрацювання питання:

1. Оцінка грошового ринку України.
2. Аналіз кредитного ринку України.
3. Особливості функціонування ринку цінних паперів в Україні.
4. Фінансова результативність роботи на міжнародних фінансових ринках.
5. Стратегія формування портфелю цінних паперів фізичними та юридичними особами.

Тести

1. Фінансовий ринок за формою фінансових ресурсів поділяється на:

- а) ринок грошей, ринок кредитів та ринок цінних паперів;
- б) валютний ринок, ринок грошей та ринок капіталів;
- в) ринок цінних паперів та ринок грошей;
- г) ринки капіталів, кредитів, цінних паперів та валютний ринок.

2. Фінансовий ринок за способом організації торгівлі поділяється на:

- а) ринок грошей та ринок капіталів;
- б) кредитний ринок та ринок цінних паперів;
- в) валютний ринок, ринок грошей та ринок капіталів;
- г) фондовий ринок та ринок капіталів.

3. Суб'єктами кредитного ринку є:

- а) кредитори, позичальники, держава;
- б) кредитори, позичальники, держава та емітенти;
- в) кредитори, позичальники, держава та небанківські фінансово-кредитні інститути;
- г) кредитори, позичальники, держава, емітенти та небанківські фінансово-кредитні інститути.

4. Суб'єктами ринку цінних паперів є:

- а) емітенти, інвестори, посередники, фондова біржа;
- б) емітенти, інвестори, посередники, держава;
- в) емітенти, інвестори, держава, фондова біржа;
- г) емітенти, інвестори, посередники.

5. Посередники на ринку цінних паперів поділяються на такі групи:

- а) фінансові посередники та обслуговуючі посередники;
- б) фінансові посередники та кредитні посередники;

- в) фінансові посередники, кредитні посередники та обслуговуючі посередники;
- г) є виключно на ринку цінних паперів обслуговуючі посередники.

6. До фінансових посередників належать:

- а) інвестиційні фонди, трасти, фінансові організації, які надають посередницькі послуги;
- б) інвестиційні фонди, трасти, інституційні інвестори;
- в) фондові біржі та фінансові організації, які надають посередницькі послуги;
- г) фондові біржі та комерційні банки.

7. Є такі види фінансових посередницьких послуг на ринку цінних паперів:

- а) брокерські, дилерські та послуги щодо здійснення підписки;
- б) брокерські, дилерські та послуги щодо підвищення рейтингу цінних паперів;
- в) брокерські, дилерські та послуги щодо реєстрації цінних паперів;
- г) брокерські і дилерські послуги.

8. Біржі поділяються на:

- а) замкнуті, відкриті, з вільним доступом через посередників;
- б) замкнуті, відкриті;
- в) з обмеженим та вільним доступом через посередників;
- г) товарні, фінансово-посередницькі.

9. Виділяють такі групи цінних паперів:

- а) капітальні, грошові;
- б) боргові, капітальні;
- в) грошові, похідні;
- г) боргові, похідні.

10. Капітальні цінні папери поділяються на:

- а) пайові та боргові;
- б) пайові та похідні;
- в) похідні та приватизаційні;
- г) приватизаційні та пайові.

11. До пайових цінних паперів належать:

- а) акції, інвестиційні сертифікати, приватизаційні папери;
- б) акції, інвестиційні сертифікати;
- в) акції;
- г) акції, варанти, інвестиційні сертифікати, приватизаційні папери.

12. До боргових цінних паперів належать:

- а) облігації і казначейські зобов'язання;

- б) облігації і векселя;
- в) облігації і депозитні цінні папери;
- г) векселя та казначейські зобов'язання.

13. До грошових цінних паперів належать:

- а) векселя і депозитні сертифікати;
- б) облігації і векселя;
- в) облігації і казначейські зобов'язання;
- г) векселя та казначейські зобов'язання.

14. До похідних цінних паперів належать:

- а) форварди, ф'ючерси, опціони, варанти;
- б) форварди, ф'ючерси, векселя, казначейські зобов'язання;
- в) форварди, ф'ючерси, опціони, варанти, приватизаційні папери;
- г) форварди, ф'ючерси, опціони, варанти, інвестиційні сертифікати.

15. За стадіями торгівлі ринок цінних паперів поділяється на:

- а) первинний і вторинний ринки;
- б) організований та стихійний ринки;
- в) біржовий та позабіржовий ринки;
- г) усі відповіді правильні.

16. До пайових цінних паперів належать:

- а) привілейовані акції, іменні акції, корпоративні облігації, облігації підприємств;
- б) проста акція, простий вексель, облігації підприємств;
- в) привілейована акція, корпоративна облігація, приватизаційний сертифікат;
- г) правильних відповідей немає.

17. Емітентами облігацій можуть бути:

- а) держава, підприємства;
- б) держава, відкриті акціонерні товариства;
- в) правильної відповіді немає;
- г) усі відповіді правильні.

18. Векселі бувають таких видів:

- а) привілейовані та переказні;
- б) прості та переказні;
- в) іменні та прості;
- г) привілейовані та іменні.

2.3. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

1	<i>Тема завдання</i>	Формування фінансової стратегії підприємства/держави
2	<i>Структура виконаного завдання</i>	⇒ Анотація (із зазначенням співавторів завдання та їхнім внеском у проведену роботу – для студентів які обрали підприємства (не більше 2 осіб) чи державу(не більше 3 осіб)) ⇒ Основна частина роботи (див. п.3) ⇒ Висновки ⇒ Перелік використаних інформаційних джерел
3	<i>Головні елементи основної частини роботи</i>	⇒ Аналіз діючого підприємства чи держави (за найважливішими фінансовими показниками) – <i>мінімум за 3 роки</i> ⇒ Визначення стратегічних орієнтирів управління (за термінами, цілями) – <i>мінімум на 1 рік</i> ⇒ Лаконічна структура стратегічного фінансового плану та його обґрунтування (<i>можна на прикладі фінансової звітності чи інформації про бюджет України</i>)
4	<i>Кількість учасників роботи</i>	3
5	<i>Термін виконання завдання</i>	I семестр
6	<i>Обсяг виконаного завдання</i>	До 10 сторінок
7	<i>Формат виконання</i>	Довільний (документ Word, презентація)

Основна література:

1. Бюджетна система : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 624 с.
2. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник. Київ : НІОС, 2001. 416 с.
3. Герасименко С. С., Головка В. А., Нікітіна І. М. Система національних рахунків : навч. посібник. Київ : І.В.Ц. Держкомстату України, 2005. 217 с.
4. Глущенко А. С. Фінанси : навч. посібник. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. 232 с.
5. Господарський кодекс України. Київ : Алеута ; ЦУЛ, 2011. 160 с.
6. Дем'янишин В. Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2008. 496 с.
7. Економічна теорія: політекономія : підручник / за ред. В. Д. Базилевича : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. 9-те вид., доповн. Київ : Знання, 2014. 710 с.
8. Євтух О. Т., Євтух О. О. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 408 с.
9. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Г. С. Фінансовий словник. 3-тє вид., випр. та доп. Київ : Т-во "Знання", КОО, 2000. 587 с.
10. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Львів : Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2005. 714 с.
11. Кириленко О. П. Фінанси (теорія та вітчизняна практика) : навч. посібник. Тернопіль : Астон, 2002. 212 с.
12. Кізіма Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку. Київ : Знання, 2010. 431 с.
13. Коваленко В. М., Коваленко О. В. Розвиток фінансової системи України в умовах глобалізації : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 236 с.
14. Ковальчук В. М., Сарай М. І. Економічна думка в історичному аспекті : навч. посібник. Тернопіль, 1999. 268 с.
15. Ковальчук С. В., Форкун І. В. Фінанси: навч. посібник. Львів : "Новий Світ – 2000", 2006. 568 с.
16. М. Крупка, Є. Андрушак, І. Барилюк та ін. Банківська система. Підручник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 608 с.
17. Кудряшов В. Фінанси : навч. посібн. Херсон : Олді-плюс, 2002. 352 с.
18. Кузнецова А. Я. Теорія фінансів : навч. посібник. Львів, 2001. 158 с.
19. Лутчин Н. П., Мельник І. Д. Система національних рахунків : практикум : навчальний посібник / за ред. проф. Матковського С. О. Львів : "Новий Світ – 2000", 2008. 204 с.
20. Лутчин Н. П., Миронюк А. К. Статистика фінансів : навч. посібн. Львів : "Новий світ – 2000", 2005. 324 с.

21. Луцишин З. О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації. Київ : Видавн. центр “Друк”, 2002. 320 с.
22. Фінансовий менеджмент. Методичні вказівки до практичних та семінарських занять для студентів другого (магістерського) освітнього рівня освітньо-наукової програми “Фінанси і кредит”, освітньо-професійних програм “Фінанси та інноваційно-інвестиційні технології”, “Митна справа та фіскальне адміністрування”. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 15 с. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/course/finansovyy-meneditment-2>
23. Нестеренко А. С. Фінансова система України: проблеми теорії : монографія. Одеса : Фенікс, 2014. 576 с.
24. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посібник. / 5-те вид., без змін. Київ : КНЕУ, 2008. 240 с.
25. Пазинич В. І., Шулешко А. В. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 408 с.
26. Пахомов Ю. Україна і виклики глобалізації. День. 2001. № 139 [Електронний ресурс]. URL: <http://www.day.kiev.ua/ru/article/panorama-dnya/ukraina-i-vyzovu-globalizacii>.
27. Петровська І. О., Клиновий Д. В. Фінанси (з елементами статистики фінансів) : навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2002. 300 с.
28. Поважний О. С., Волощенко Л. М., Свечкіна А. Л. Фінанси: навч. посібник. Донецьк : Вид-во “Ноулідж”, 2013. 255 с.
29. Податковий Кодекс України: зі змінами та доповненнями;
30. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2000. № 25 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
31. Про страхування : Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 18 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
32. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
33. Розвиток фінансової системи України в умовах ринкових відносин: Монографія / В. Г. Дем’янишин, В. В. Дем’янишин, Т. Д. Сіташ та ін.; за ред. О. І. Марченко. Тернопіль : Крок, 2011. 556 с.
34. Романенко О. Р. Фінанси: підручник. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 312 с.
35. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту нації: пер. з англ. Київ : Port-Royal, 2001.
36. Стеців Л. П., Копилюк О. І. Фінанси : навч. посібник. Київ : Знання, 2007. 235 с.
37. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : навч. посібник / за ред. О. Я. Стойка. Київ : Алерта, 2014. 432 с.

38. Теорія фінансів: навч. посібник / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко, А. А. Ільєнко та ін.; за заг. ред. О. Д. Василика. Київ : Центр навч. л-и, 2005. 480 с.
39. Теорія фінансів: підручник / П. І. Юхименко, В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник та ін.; за ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 576 с.
40. Фінанси: вишкіл студії : навч. посібник / за ред. д. е. н., проф. Юрія С. І. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 357 с.
41. Фінанси : навч. посіб. / В. С. Загорський, О. Д. Вовчак, І. Г. Благун, І. Р. Чуй. Київ : Знання, 2006. 247 с.
42. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.; кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. 8-ме вид., без змін. Київ : КНЕУ, 2013. 519 с.
43. Фінанси : підручник / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій та ін.; за ред. д. е. н., проф. І. О. Лютого. Київ : Видавництво Ліра, 2017. 728 с.
44. Фінанси : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. Київ : Знання, 2008. 611 с.
45. Фінансова децентралізація // Сайт Децентралізація, Україна. 2019. [Електронний ресурс]. URL: <http://decentralization.gov.ua>.
46. Шеремет О. А., Дем'яненко І. В., Багацька К. В. ФІНАНСИ ДЛЯ ФІНАНСИСТІВ. 2018. 612с.

Допоміжна література:

1. Бечко П. та ін. Фінансовий менеджмент : підручник / П. Бечко, О. Непочатенко, Б. Гузар, С. Колотуха, О. Транченко, О. Ролінський, С. Власюк, О. Тригубенко, Л. Барабаш. – Київ: Центр навчальної літератури, 2019. – 496 с. (таблиці, схеми)
2. Бодаковський В. Ю. Дефінітивна суть категорії „Фінанси” в умовах трансформації фінансової науки в Україні // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна: збірник наукових праць / головний редактор В.І. Франчук. Львів: ЛьвДУВС. Вип. 1. С. 3-11. DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2024-1-1>.
3. Бодаковський В.Ю. Економічні категорії інституція та інститут як основа лексично-правового визначення фінансової діяльності в економічній системі країни // Проблеми системного підходу в економіці. Збірник наукових праць. Вип. 1(94). С. 57-63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-1-8>. URL: <http://www.psaе-jrnl.nau.in.ua/94-2024>
4. Бодаковський В.Ю. Концептуалізація інфраструктури фінансової системи на основі її динамічних і статичних ознак // Управління змінами та інновації. №9. С. 65-70. DOI: 10.32782/СМІ/2024-9-13. URL: <http://cmi.politehnica.zp.ua/index.php/journal/article/view/128>

5. Ванькович Д.В., Бодаковський В.Ю. Фінансове забезпечення регіональної економіки України в контексті євроінтеграції // Формування ринкової економіки України. Випуск 41, 2019р. С. 50-58. URL:
<http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/economics/article/view/2824>
6. Господарський кодекс України / Документ від 16.01.2003 № 436-IV, чинний (зі змінами та доповненнями).
7. Дропа Я. Б. Фінансові ресурси розвитку національної економіки України: монографія. Львів: ЛНУ імені Іван Франка, 2017. 426 с.
8. Крупка М. І., Ванькович Д. В., Демчишак Н. Б. та ін. Інвестування: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 454 с.
9. Крупка М. І., Ковалюк О. М., Коваленко В. М. та ін. Фінансовий менеджмент: Підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.
10. Фінанси в трансформаційній економіці України. Навчальний посібник / за ред. М. І. Крупки. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. 614с.
11. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки ; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 440 с.

Інформаційні ресурси:

1. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Інформаційний проект “Фінанси”. Сайт присвячено фінансовій діяльності в Україні. – Режим доступу: <http://www.currency.kiev.ua/>
3. Інформація про стан фінансів України, курси валют, огляди фінансових ринків, аналітика тощо. – Режим доступу: <http://finance.ua/>
4. Останні дані макроекономіки, фінансового законодавства, ринку цінних паперів, фінансова, податкова енциклопедії. – Режим доступу: <http://www.fin.org.ua/>